SEMİNER ÇALIŞMASI

ETKİLİ ÖĞRETMENLİK EĞİTİMİ

1- ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ İLİŞKİSİ

Öğretme evrensel bir uğraştır. Herkes birbirine bir şeyler öğretir. Bu kitap, "öğretme"nin nasıl daha etkili yapılacağını, öğrencilerin bilgilendirilip, olgunlaştırılırken çatışmaları azaltıp sistemin süresinin nasıl artırılacağını anlatıyor. "Etnik öğretmenlik eğitimi" kısaca EÖE profesyoneller için hazırlanmıştır, ama öğreten herkesin etkisini arttıracak niteliktedir.

Öğretme-Öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için öğreten ve öğrenen arasında çok özel bir ilişkinin kurulması gerekir. İşte bu makale öğretmenin söz konusu bağlantıları sağlayabilmesine yarayacak iletişim becerilerini ele alır.

Amaç, öğrencilerin büyümesi ve gelişmesidir, fakat birçok öğretmen tarafından kullanılan ve okul idaresi tarafından salık verilen öğretme yöntemleri öğrencilerin bağımlı, gelişmemiş ve çocuksu kalmalarını sağlamaktan ileri gitmez.

2- ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ İLİŞKİSİ İÇİN ETKİLİ BİR MODEL

Öğretmenler okulda, öğrencilerdeki problemlerden dolayı hayal kırıklığına uğrayabilir ya da problemin çözümünde başarısız görülebilir. Yapılan araştırmalara göre, onların başarısız olmadığını, tersine çoğunun öğretmenlik hakkında çok şey bildiği fakat bunu uygulamak için yeterli fırsatları bulamadığını göstermektedir.

İyi öğretmen tanımları genelde çok kişi tarafından kabul edilmiş yaygın inançlara dayanır. Misaller:

1. İyi öğretmen sakindir, telaşlanmaz, sinirlenmez, soğuk kanlıdır.
2. İyi öğretmen önyargılı ve yanlı değildir, öğrencilere eşit davranır.
3. İyi öğretmen her şeyden önce tutarlıdır. Değişmez, unutulmaz, hata yapmaz.
4. İyi öğretmen her sorunun cevabını bilir.

İşte bir öğretmen kendisini bu yaygın inanç modellerine göre değerlendirir ve kendisini başarısız kabul eder. EÖE'nde tuzaklardan kurtulup, durum ne olursa olsun gerçek bir kişi olarak davranmayı ve gerçek kendiniz olmayı göreceksiniz.

Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki,

1. Açıklık
2. Önemsenmek
3. Birbirine ihtiyaç duymak
4. Birbirinden ayrı olmak
5. İhtiyaçlarını karşılıklı olarak giderebilmek

Özelliklerini içerirse, iyi bir öğretmen-öğrenci ilişkisi kurulmuş demektir.

KABUL EDİLEBİLİRLİK

Öğretmen-öğrenci ilişkilerinde, öğretmenlerin öğrencilerin davranışlarını kabul edip etmemeleri çok önemlidir. Kabul çizgisi değişkendir ve üç sebebi vardır.

1. Öğretmendeki değişiklikler,
2. Öğrencideki değişiklikler
3. Durum ve çevredeki değişiklikler,

Öğrenci davranışların kabul edilebilir ve edilemez davranışlar arasındaki ayrım, ilişkilerde ortaya çıkacak meselelerin, öğretmenler tarafından halledilmesine yardımcı olacaktır.

Fakat burada öğretmen-öğrenci ilişkisine ortaya çıkan sorun kime ait olduğunun çözülmesi gerekir. Öğretmenler kendilerini doğrudan ilgilendirmeyen, öğrencinin özel sorunları ile; doğrudan ilgilendiren sorunları ayırt etmelidir. Çünkü öğretmen sorun kendisine şu soruları sorabilir;

- Bu davranış benim üzerimde gerçek müşahhas bir etki yapmıyor mu?

- Olumsuz etkilendiğim için mi bu davranışı kabul edemiyorum?

- Yoksa yalnızca öğrencinin değişik davranmasını benim düşündüğüm şekilde hissetmesini istediğim için mi kabul edemiyorum?

Son soruya cevap evet ise sorun öğrencinindir; eğer bir önce ki cevap evet ise sorun öğretmenindir.

Öğrencilerin okuldan kaynaklanan ya da kaynaklanmayan birçok sorunları da vardır ve bu sorunlarla baş etmeye çalışırlar. Çünkü, öğretme-öğrenme yalnız ilişkinin sorun-yok bölgesinde etkili olabilir.

Öğrencinin sorunu

Öğretme-öğrenme alanı (sorun yok)

Öğretmenin sorunu

3- ÖĞRENCİLERİN SORUNLARI OLDUĞUNDA ÖĞRETMENLER NE YAPABİLİR?

Birçok öğretmenin iki ortak şikayeti vardır; yardımcı olmakta yetersiz kalışları ve yardım için el uzattıklarında geri çevrilmeleri.

Öğretmenler, sorun ortaya çıkınca, sorunları nasıl etkili bir biçimde tepki göstereceklerini bilemediklerinden yardımcı olamazlar. Öğretmen, öğrencinin davranışının kabul edilemez olduğu mesajını verir, onun değişmesini, sanki sorunu yokmuş gibi davranmasın ve sorunu ne olursa olsun onu bir kenara bırakmasını ister. Öğretmen bu yaklaşım diline EÖE'de "Kabul etmeme dili" denir.

Kabul Etmeme Dili = İletişimin On İki Engeli

Bunlar öğrencinin öğrenmesini engelleyen sorunları çözmesinde gerekli olan iki yönlü iletişimi yavaşlatır, engeller ya da bütünüyle yok eder.

1. Emir vermek yönlendirmek,
2. Uyarmak gözdağı vermek,
3. Ahlak dersi vermek,
4. Öğüt vermek, çözüm ve öneri getirmek,
5. Öğretme, nutuk çekmek, mantıklı düşünceler önermek,
6. Yargılamak, eleştirmek, suçlamak, aynı düşüncede olmamak,
7. Ad takmak, alay etmek,
8. Yorumlamak, analiz etmek, tanı koymak,
9. Övmek, aynı düşüncede olmak, olumlu değerlendirme yapmak,
10. Güven vermek, desteklemek, avutmak, duygularını paylaşmak,
11. Soru sormak, sınamak, sorguya çekmek, çapraz sorgulamak,
12. Sözünden dönmek, oyalamak, alay etmek, şakacı davranmak, konuyu saptırmak.

Üç Yaygın Yanlış Anlama

EÖE kurslarında tartışmalar üç temel sorunda yoğunlaşıyor:
1. Gerçekleri söylemenin, öğüt vermenin ve açıklamanın nesi yanlış? (Öğretmenin asıl vazifesi bu değil mi?)
2. Övmek ve değerlendirmek neden engel olsun? (Övme iyi davranışları pekiştirir)
3. Soru sormak neden etkisiz kabul ediliyor? (Çünkü bu öğretmede en değerli yollardan)

Kabul Dili Neden Güçlüdür?

"12 Engel" kabul etmeme dilidir, çünkü sorunu olan kişiye, değişmesi gerektiği, sorunlu olmanın kabul edilemeyeceğini ve sorunlu kişide bir sorun bulunduğunu iletir.

Bir kişi, başka birini içtenlikle kabul eder ve iletebilirse, o kişide yardım etme yeteneği var demektir. Başkalarını oldukları gibi kabul etmek, ilişkileri kuvvetlendirmede önemli bir etkendir.

Kabul, küçücük tohumları bile en güzel çiçeğe dönüştürebilecek verimli bir toprak gibidir.

Burada asıl iş tohumdadır. Genç insan da kendi organizmasında bir gelişme yeteneği taşır. Kabul, gencin gizli gücünün ortaya çıkmasına imkan sağlar. Kabul, çocukları açar, onları, duygularını ve sorunlarını paylaşmak için yüreklendirir.

EÖE kurslarında kabul etmeme iletilerini önlemek ölçüde azaltabilecekleri gösterilmiştir. Kabul için özel beceriler gerekir. Kişiyi iyi bir danışman yapan psikoloji bilgisi ya da zihinsel gizli gücü değildir. Psikologlar buna iyileştirici iletişim derler.

SORUNLU ÖĞRENCİLERE YARDIM ETMENİN ETKİLİ YOLLARI

EÖE kurslarındaki öğretmenler bir kişiye yardım etmenin yolunun hiç bir şey yapmaksızın yalnızca orada olmak olduğunu öğrenince şaşırır ve inanmazlar. Usta danışmanlar başarılarını temelinin, kişiyi konuşmaya başlatmak ve onu dinleyerek yolunu açmak olduğunu söylerler.

Etkili biçimde yardımcı olmanın dört farklı yolu:

1. Edilgen Dinleme (sessizlik): Öğrenciye gerçekten kabul edildiğini duyumsatan ve sizinle daha fazla paylaşması için yüreklendiren çok güçlü bir iletidir.

2. Kabul Ettiğini Gösteren Tepkiler: Dinlerken, özellikle duraklamalarda gerçekten dinlediğinizi göstermek için sözlü ya da sözcük belirtileri vermeye "kabul tepkileri" denir. "Hı-hı", "evet", "anlıyorum" gibi...

3. Kapı Aralayıcı İletiler Ne Yapılabilir?: Öğrenciler, bazen daha çok konuşmak, diren inme ve başlamak için bile ek yüreklendirme beklerler. Bu iletilere "kapı aralayıcılar" denir.

"İlginç, devam etmek ister misin?"

"Söylediklerin çok ilginç", gibi

4. Etkin Dinlemenin Gereği: daha fazla etkileşim ve dinleyenin yalnız duyduğunu değil, aynı zamanda doğru olarak anladığını da gösterir. Bu nedenle usta dinleyici "etkin dinleme"yi daha yaygın kullanır.

ETKİN DİNLEME NASIL ÖĞRENİLİR?

Etkin dinleme öğrencinin ilettiğini doğru anlamanızı sağlar. Öğretmen, öğrenciyi anladığını gösteren geri iletiler verir.

İletişim işlemlerinde çözümleme çok önemlidir. Öğrencinin de, sizin, kendisini doru mu yanlış mı çözümlediğinizi bilmemesi de aynı derecede önemlidir. Bu nedenle, öğrencinin iletisini yanıtlamadan önce, onu doğu çözümleyip çözümlemediğinize karar verdiğiniz düşünelim. Tek yapılacak, çözümleme sonuçlarınızı kendi sözcüklerini kullanarak geri iletmektir. Bu geri iletim yöntemine "etkin dinleme" denir.

ETKİN DİNLEME İÇİN NELER GEREKLİDİR?

1. Öğretmen, öğrencinin kendi sorunlarını çözebileceğine kesinlikle inanmalıdır.
2. Öğretmen, öğrencinin dile getirdiği duygu ve düşüncelerini, bir öğrencide olması gereken düşünceler saysa bile gerçekten kabul edilmelidir.
3. Öğretmen, duyguların genelde geçici ve anlık olduğunu bilmelidir.
4. Öğretmenler, öğrenciye sorunlarında yardımcı olmayı istemeli ve bunun için zaman ayırmalı.
5. Öğretmen, sorunu olan öğrenci ile birlikte olmalı ama kendi kimliğini korumalıdır.
6. Öğretmenler, öğrencilerin sorunlarını paylaşmak ve konuya başlamak için zorlanabileceklerini bilmelidir.
7. Öğretmenler, öğrencilerin sorunlarının gizliliğine saygı duymalıdır.

Etkin Dinleme (E.D.) öğrenmeyi kolaylaştırmada, sorgulamayı, yüreklendirmede öğrencilerin düşünme, tartışma, soru sorma ve araştırmada kendilerini özgür hissedecekleri ortamı oluşturmada güçlü bir araçtır.

Etkin Dinlemede Zaman Kazanma Nedenleri:

1. E.D. öğrencilerin sorunları ile başa çıkabilmelerine ve onları çözümlemelerine yardım eder.

2. E.D. öğrencilerin duygularından korkmalarına ve duyguların kötü olmalarını anlamalarına yardım eder.
3. E.D. sorunu çözmesine yardımcı olur.
4. E.D. sorunu çözümleme ve çözme sorumluluğunu öğrencide bırakır.
5. Öğretmen kendilerini dinlerken düşünce, görüş ve duygularını ve kabul ettiğini görür, bu nedenle görüşlerini almaya hazır olurlar.
6. E.D. Öğrenci ile öğretmen arasında da yakın ve anlamlı bir ilişkinin kurulmasını sağlar.

4- ETKİN DİNLEMENİN YARARLARI

E.D. öğrencileri belirli konular üzerinde tartışmaya yüreklendirir. Öğrenmeye direnci olan öğrencinin direncini kırar. Bağımlı ve boyun eğen öğrencilere yardım eder. Öğrencilerin olumsuz olaylarla ilgili duygularını sınıf içinde açıkça tartışmalarına yardımcı olur.

E.D.'yi kullanan öğretmenler, tartışma grubundaki öğrencilerin güçleri, yetenekleri ve özel ilgi alanları hakkında edindikleri bilgileri, daha sonra sınıf yararına kullanabilir.

Öğrenmeye karşı direnme, öğrencinin bir sorunu olduğunu gösterir. Bu da E.D. ile çözülür. E.D., bağımlı öğrencilere yardımda da kullanılır, sorunun sorumluluğunun öğrencide bırakılıp kendi çözümünü bulması sağlanır.

5- ÖĞRENCİLER SORUN ÇIKARINCA ÖĞRETMENLER NE YAPABİLİR

Öğretmenler Sorun Kendilerindeyken Ne Yapabilir?

Sorunun kendilerinin olduğunu anlatan ip uçları kırgınlık, can sıkıntısı, dikkatin dağılması, yılgınlık, küskünlük, sinirlilik. Öğrencilerin çekilmez davranışları öğretmenlerin davranış penceresinin "kabul etmeme" alanındadır. Öğretmen çocuğun kabul edilmez davranışını değiştirmeye çalışırken etkisini üç değişkene yönlendirmelidir:

1. Öğrencinin davranışına
2. Çevreye
3. Kendi davranışına

Tipik etkisiz yüzleşmenin sonuçları:

Öğretmenlerin gönderdikleri yüzleşme iletilerinin hemen hemen 15'inin öğrenci üzerinde aşağıdaki etkileri doğurduğu görülür:

1. Değişmeye karşı direnmeye neden olur.
2. Öğretmenin kendini aptal ve yetersiz sandığını düşünmesine neden olur.
3. Kendisini suçlu duyumsatır, utandırır.
4. Benlik saygısını azaltır.
5. Savunmaya iter.

Öğretmenlerin öğrencilerle yüzleşirken gönderdikleri iletiler üç ana başlıkta toplanır:

1. Çözüm iletileri
2. Bastırıcı iletiler
3. Dolaylı iletiler

Çözüm İletileri Neden Yararsızdır?

Çözüm iletileri öğrencilere tam olarak davranışlarını nasıl değiştireceklerini, ne yapmaları gerektiğini, ne yaparlarsa daha iyi olacağını ya da ne yapabileceklerini gösterir.

Çözüm iletilerinin beş değişik türü vardır.

1. Emir vermek, yönlendirmek; "Çikleti hemen ağzından çıkar at".
2. Uyarmak göz dağı vermek.
3. Ahlak dersi vermek; "4. Sınıf öğrencisi doğruyu yanlıştan ayırabilmeli."
4. Öğretimi mantıklı yürütmek.
5. Öğüt vermek, çözüm getirmek; "Yerinde olsam çalışmaya başlardım"

Çoğu öğretmen çözüm iletilerini, kendi gereksinmelerini kısa yoldan elde etmek için kullanırlar. Yanlış olan, işe yaramaması ve yaradığı zaman bile taşıdığı gizli iletiler neden ile öğrenciyi küstürüp uzaklaştırmasıdır.

Çözüm iletileri öğrencilerinin öğretmenlerine aynen karşılık verme tehlikesini taşırlar.

Bastırıcı İletiler Neden Yararsızdır?

Bunlar öğrenciyi küçümser kişiliğini sorgular, benlik imajını zedeler.

Bunları 6 grupta toplayabiliriz.

1. Yargılamak, eleştirmek, suçlamak, aynı düşünceyi paylaşmamak.
2. Ad takmak, alay etmek.
3. Yorumlamak, çözümlemek, tanı koymak.
4. Övmek aynı düşünceyi paylaşma, olumlu değerlendirme yapmak.
5. Güven vermek, desteklemek, duygularını paylaşmak.
6. Sınamak, sorguya çekmek.

Bastırıcı iletiler, öğrenciler tarafından ya önemsenmez ya da yetersizlik duygularını pekiştirir. Öğrenciler genelde bunlara gülüp geçerler.

Dolaylı İletiler Neden Yararsızdır?

Bunlar alay etmeği, iğnelemeyi, takılmayı, utandırmayı içerir. Bunlar, çok gizli olduklarından ya anlaşılmazlar yada öğretmenlerin sinsi davranışları olarak nitelendirirler.

Sen-İletileri'ne Karşı Ben-İletileri:

EÖE kurslarını verirken yüzleşme becerileri sınıflandırmanın ve onları daha iyi anlamanın bir başka yolunu bulduk. Bu yolla, dilimizin yapısı gereği için "sen" zamiri olmayan cümlelerin sen-iletisi olduğunu öğrenen öğretmenler şaşırdılar.

Sen iletiler öğrenciyi olumsuz yargılayan, ben-iletileri ise öğretmenin sorun karşısındaki duygularını dile getiren ilişkilerdir. Öğrenciler sen-iletileri ile hemen her zaman kötü olduklarını algılarlar.

Ben-iletileri iki açıdan "yükümlülük iletileri" olarak adlandırılabilir.

1- Ben-iletilerini gönderen öğretmen, kendi duygularının bilincinde olmak için önce kendini dinleme ve duygularını tüm açıklığıyla öğrencileriyle paylaşma yükümlülüğü taşır.

2. Ben-iletileri, davranışın yükümlülüğünü öğrencide bırakır.

Üç önemli ölçütü vardır:

1- Öğrencilerinin davranışını değiştirme ihtimali yüksektir.

2- Öğrenci ile ilgili çok az olumsuz değerlendirme içerir.

3- İletişimi zedelemez.

Ben-iletileri öğretmenleri saydam, dürüst, öğrencilerin kendileri ile anlamlı ilişkiler kurabilecekleri gerçek kişiler olarak gösterir ve yakınlığın gelişmesine yardım eder.

Ben-İletili Cümleler Nasıl Kurulur?

Öğrenciler üzerinde etkili olabilmesi için ben-iletileri üç öğeyi taşımalıdır.

1. Sorun oluşturan davranışın tanımlarını içermelidir:

Öğretmenin, kendisi ile neden yüzleştiğini kestirmek zorunda kalmamalıdır. Öğrenci iyi bir ben-iletisi yorum içermeyen haber gibidir.

"Kabadayılık ettiğin zaman..."

Yargılama ile başlayan ben-iletilerine "kılık değiştirmiş sen-iletileri" denir. İyi bir ben-iletisinde zaman belirten bir bağlaç vardır. Öğrenciye sorun teşkil eden davranışın zamanını belirtmek çok önemlidir. Öğretmen, öğrenciye değil onun belli bir davranışına kızmıştır.

2. Öğrencinin kabul edilmeyen davranışını öğretmen üzerindeki kesin gerçek, somut etkisinin ona söylenmesidir.

"senin uzun saçlarını görmeye dayanamıyorum"

Ben-iletilerini kullanmaya başlayan öğretmenlerin yapacakları ilk iş kabul edilmez öğrenci davranışlarını iki grup içinde sınıflandırmak olmalıdır. Somut etkisi olanlar ve olmayanlar.

3. Duyguların dile getirilmesi: Ben-iletisi, davranış, etki ve duygu zincirinden oluşur.

Ben-iletisinden nasıl dönülür?

Ben-iletileri, sen-iletilerine göre öğrencileri daha az savunmaya iter. Fakat her şeye rağmen iyi bir ben-iletisinden bile öğrenci incinebilir. Öğretmen bunu fark edince hemen, yüzleşmeden etkin dinlemeye geçmelidir.

Öğretmenler kendilerini nasıl kızdırır.

Kızgınlık, öğretmenin üç bölümlü ben-iletisini, duygu bölümünde olduğundan, yüzleşmeler öğrenciler tarafından suçlama ve bastırıcı iletiler olarak algılanır. Kızgınlık ikinci bir duygudur. Her zaman daha önce yaşanan başka duyguların sonucunda oluşur.

Öğretmen bahçede dolaşırken, çocuklardan birinin attığı taş başını sıyırıp geçer. Öğretmenin ilk duygusu korkudur, ikinci duygusu kızgınlıktır. EÖE kurallarında öğretmenle birinci duygularını talebelerine iletmeleri öğretilir.

Ben-iletilerinin tehlikeleri

1. Ben-iletileri uygulayabilecek kişinin kendini tüm çıplaklığıyla ortaya koymasıdır.
2. İnsanın kendini değiştirme ihtimalidir.
3. Sorumluluktur.

Etkili ben-iletileri neler yapar

Ben-iletileri, düşüncesiz kimseleri düşünceye yöneltir. Öğretmenlerin ben diliyle konuşmaları, öğrencilere insanlar arası etkili iletişimi öğretir. Çünkü onlar öğretmenlerini kendilerine model olarak alırlar.

SORUNLARI ÖNLEMEK SINIF ORTAMI NASIL DEĞİŞTİRİLİR?

Eğitim sistemleri gelişip değişiyor ama binaları 1992'lü (eski) yıllardan kalma, yani hiç yenilenmeyen imkanlara karşı öğretmenlerden modern eğitim yapmaları bekleniyor.

Yenilikçi Düşünce

EÖE'de sekiz yol önerilmiştir.

1. Dikkatin kolay yoğunlaştırılabileceği ve dış etkenden olabildiğince az etkili bir yer seçilmeli.
2. Özel sorunun ne olduğuna karar verilmeli.
3. Düşünce seli için zaman sınırlaması koyulmalı.
4. Ürettiğiniz tüm düşünceleri yazmalısınız.
5. Nitelik değil nicelik arandığından, oldukça çok düşünce üretilsin.
6. Üretilen düşüncelere sınır koymamalısınız.
7. Hiç bir değerlendirmeye izin vermemelisiniz.
8. Bakış açınızı zaman zaman değiştirmelisiniz.

Sınıf ortamını değiştirmek

Bunun da 8 yolu vardır:

1. Ortamı zenginleştirme.
2. Ortamı fakirleştirme.
3. Ortamı kısıtlamak.
4. Ortamı genişletmek.
5. Ortamı yeniden düzenlemek.
6. Ortamı yalınlaştırmak.
7. Ortamı sistemleştirmek.
8. Ortam için önceden plan yapmak.

Sınıfta zamanı verimli kullanma:

Sorunsuz ortamlarda üç tür işe yarar ve kullanılabilir zaman vardır:

1. Sayısız uyaranla baş edilebilme zamanı (rahatsız edicilerin kaldırılmaları)

2. Bireysel zaman (sessizlik köşeleri, bireysel çalışma köşeleri, ses geçirmeyen kulaklıklar)

3. En uygun zaman (öğrencinin sorunsuz ilgi beklediği zaman9

Öğretmenlerin öğretebildiği öğrencilerin öğrenebildiği, her birinin "insan" olabildiği zamanlardır, dersler her iki taraf için daha zevkli olacaktır.

7- SINIFTA TARTIŞMA

Ben-iletilerinin etkisiz olduğu, sınıf ortamını değiştirmenin işe yaramadığı durumlar iki nedene bağlanabilir: Ya çocuğu kabul edilemez davranışa yönelten dürtü çok güçlüdür ya da öğretmeni ile iyi ilişkiler içinde olmadığı için onun ihtiyaçlarını umursamaz sonuç olarak, pek çok sınıfta öğretmen ve öğrenciler zaman zaman ihtiyaç çatışması yaşayabilirler.

Çatışmaların çözümü:

Öğretmenler; çatışmaların çözümüne genellikle kazanmak kaybetmek açısından bakarlar. Kazanmaya ya da en azından beraber kalmaya çalışırlar. Kazanmak kaybetmek yöntemlerine EÖE yöntem 1 ve yöntem 2 adları verildi. Yöntem 1'de her zaman öğretmen kazanır, yöntem 2'de ise öğrenciler kazanır.

Yöntem 1'de büyükler önce kendi çözümünü önerir, inandırmaya çalışır, olmazsa sertleşerek çözümüne ulaşır. Küçükler boyun eğmek zorunda bırakılır. Büyük kazanmış, küçük kaybetmiştir.

Yöntem 2'de ise çocuk kazanıp büyük kaybeder. İki yöntemde de ortak yan her iki tarafın kazanmak için sanki savaş vermesidir. Her ikisinde de kaybeden kızgın, kırgın ve mutsuzdur

Sınıfta otorite:

Öğretmenler, otoritenin nasıl kullanıldığını ve olumsuz etkiler yaptığını çoğu zaman bilemez ya da fark edemez. İki tür otorite vardır.

1. Bu türü, uzmanlığa, bilgiye, deneyime dayanır. (o bu konuda otoriterdir) Bu otorite, çocukların kendilerine ve öğretmenlerine yakıştığı "psikolojik boyut" farklarını gösterir. Öğrenci büyüdükçe kendi psikolojik boyutu da büyür.

2. Bu türü ise öğretmenin öğrenciyi ödüllendirme ve cezalandırma gücünden doğar. Öğretmen otoritesini ödül ve ceza gücünden alır.

Öğrenciler, öğretmenin kendisine değil güç kullanmasına karşı geldiler. Öğretmenler güç kullanmaktan vazgeçtiklerinde, öğrenci isyanlarının çoğu ortadan kalkar.

Yöntem 1 otoritenin arkasına saklanmış güçtür.

ÖĞRENCİLERİN KULLANDIKLARI BAŞETME YÖNTEMLERİ

1. İsyan etme, direnme, meydan okuma.
2. Karşı koyma.
3. Yalan söyleme, duygularını saklama, sinsice davranma.
4. Başkalarını suçlama, dedikodu yapma.
5. Hile yapma, başkasının çalışmasını sahiplenme.
6. Patronluk taslama zorbalık etme.
7. Yenilgiden nefret etme, yenme gereksinimi duyma.
8. İşbirliği yapma, örgütlenme.
9. Boyun eğme, rol yapma.
10. Yağcılık.
11. Yeni şeyler denemekten ve tehlikeden kaçma.
12. Geri çekilme hayal kurma.

Yöntem 2 Neden Kullanılmamalı?

Yöntem 2'yi kullanan öğretmenlerin ihtiyaçları karşılanmaz, acı çekerler işlerini yapamazlar, öğretin onlar için bir yük hatta karabasan olur. Sonuçta Yöntem 1'de kaybeden öğrenci gibi baş etme yöntemleri geliştirirler.

1. Habersiz zor sınav yaparlar.

2. Diğer öğretmenlerle iş birliği yaparlar.

3. Bir başka okula atanmayı isterler.

4. Aşırı yiyip içip, hayal kurarak gerçeklerden kaçarlar.

5. Psikosomatik hastalıklara yakalanırlar.

6. Arkadaş ilişkilerinde isteksizdirler.

7. Öğrencilere bol not vererek yağcılık yaparlar.

8. İstenilen işin en azını yaparlar.

8- ÇALIŞMALARIN ÇÖZÜMÜNDE KAYBEDEN-YOK YÖNTEMİ

Yöntem 2: Kaybeden-yok

Bu yöntem, göreceli olarak eşit güçte olanlar arasındaki çatışmaların çözümünde etkili tek yöntemdir. Yöntem 3, bir süreçtir.

Yöntem 3, çözümlenen tarafların dışında hiç kimse tarafından kabul edilmek zorunda olmamasıdır.

Yöntem 3 tarafların kendilerine sorunlarına yine kendilerine özgü çözümler bulmada özgür kılar. Gücün, Yöntem 3'de yeri yoktur.

Yöntem 3'ün ön şartları:

- Etkin dinleme konusunda yetkinleşme gerekir.

- Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini olduğu gibi kabul gerekir.

- Öğretmen doğru ben-iletisi ihtiyaçlarını açıkça ortaya koymalıdır.

- Yöntem 1 ve 2'nin özelliklerinin öğrencilere anlatılmasında da fayda vardır.

Yöntem 3'de Altı aşamada sorun çözme,

1. Sorunu tanımlama
2. Olası çözümler üretme
3. Çözümleri değerlendirme.
4. En iyi çözümün hangisi olduğuna karar verme.
5. Bu kararları nasıl uygulanacağını belirleme.
6. Çözümün başarısını değerlendirme

Yöntem 3'ün Okuldaki Yararları

1. Küskünlük yok.
2. Güdülenme çözümünün uygulanmasını sağlar. (Katkıda bulunulan karar benimsenir)
3. Tek elin nesi var? (İki tarafın çözümlerini birleşmesi)
4. Yöntem 3'de satış gerekmez. (İnandırmaya gerek yok)
5. Yöntem 3'de güç ya da otorite gerekmez.
6. Yöntem 3'de öğretmen ve öğrenciler birbirlerini sever.
7. Yöntem 3'de gerçek sorun ortaya çıkar.
8. Yöntem 3'de öğrenciler daha sorumlu ve olgun olurlar.

9- KAYBEDEN-YOK YÖNETİME İŞLERLİK KAZANDIRMAK

Sınıfta kural belirleme toplantıları nasıl işler?

EÖE kurslarına göre, kural belirleme sınıfta öğrencilerle birlikte olur bunun en uygun zamanı okulun ilk günüdür.

1. Korkuyu yenmek: Öğretmenler kural belirleme toplantısı yapmaktan çekinmemelidir. Sınıf, yalnızca öğretmenin özgür bıraktığı alan içinde karar alabilir. Öğretmen de grubun bir üyesidir.

2. Hazırlık: Toplantının amacı anlatılmalıdır. Hiç kimse kaybettim duygusuna kapılmamalı ve alınan kararlar herkesi mutlu etmelidir.

3. Toplantıyı yönetmek: Öğretmen kararların çerçevesini çizmelidir. Her davranış için kural konulmamalıdır.

4. Öğretmenin rolü: Kural tespitinde toplantısının önderidir. Bu toplantı sayesinde öğrenciler kararlara iştirak edecek ve kabulde sorun çıkarmayacaktır. Çatışmalar önlenir, fikir, üretilir.

Öğretmenlerin Yöntem 3'ün kullanırken karşılaşacakları sorunların çözümleri;

1. Öğrenciler anlaşmaya uymayabilir: Yöntem 1'e dönüp güç kullanmamalıdır. Öğrenciye bir şans daha tanınabilir, sözü hatırlatılabilir ya da sorunun çözümüne tekrar dönülebilir.

2. Öğrenciler cezayı çözüme katmak isteyebilirler: Cezadan söz etmek güvensizliktir, kuşku ve kötümserliği çağrıştırır. Her öğrenci güvenilmezliği ispatlanana kadar güvenilirdir.

Yöntem 3'ün uygulanması sırasında; olağan üstü durumlarda ve oyun türü kurallara (öğrenci bilgilendirilerek) yöntem 1 kullanılabilir.

10- OKULDA DEĞERLERİN ÇARPIŞMASI

İnanışlar ve değerler değiştirilmeye yatkın değildir ve üzerlerinde tartışmasız insanları çözüme götürmez.

Öğrenci sözlü ya da davranışlarıyla diğer alanına girildiğini belirtir. Öğretmen de sen-iletili cümlelerle kendini rahatlatmak için yargılayıcı, aşağılayıcı konuşmaya başlarsa değer çarpışması değer çatışmasına döner.

Ben-iletileri değer çatışmalarında işe yaramaz.

Yöntem 3'de bazen değer çatışmaları işe yaramaz, çünkü öğrenci kendi değerleri ile ilgili işbirliğine girmek istemezler.

Yöntem 1 güç kullanacağından (tarih, değerleri uğruna yaşamlarını yitirenlerin örnekleriyle doludur); Yöntem 2'de de öğretmen çözüme gitmeyip umursamazlığı tercih edeceğinden, değerler çatışmasında etkisizdir.

Değer Çatışmaları İle Nasıl Baş Edilir?

1. Etkili bir danışma olmalısınız.
2. Öğrenciler öğretmenlerini danışman olarak işe almalıdır.
3. Kusursuz bir hazırlık yapmalı.
4. Düşüncelerin yalnızca bir kere paylaşılması gerekir.
5. Sorumluluğun öğrencide bırakılması gerekir.
6. Değer verilerine model olmak.
7. Daha kabul edici olmak edici olmak için kendini değiştirebilir.
8. Çocukları tanımak.
9. Grup çalışmalarına katılarak kendilerini geliştirmeliler.
10. Bireysel ve grup psikoterapisine başvurmak.
11. Kendi değerlerini anlamak.
12. Kendi değerlerine bağlı olmak anacak bunları başkalarına zorla kabul ettirmemek.
13. Çocukları sevmek.
14. Kabul etme olgunluğunu bulmak.

11- DAHA İYİ BİR ÖĞRETİM İÇİN OKULU İYİLEŞTİRMEK

Öğretmenlere sorun çıkaran okulların özellikleri:

1. Öğretmenler asttır.
2. Öğretmenler kararların alınmasına katılmazlar.
3. Okullar değişime karşı koyar.

4. Bir örnek değerleri kabul ettirmek.
5. Suçu başkasına atmak.

Öğretmenler okulda daha etkili olmak için ne yapabilir?

1. Öğretmenler rollerinin önemin kabul etmelidir.
2. Her zaman kendi pencerenizden bakmalısınız.

Grup toplantılarında nasıl etkili olunur?

Genellikle öğretmenler toplantıların çözümü için değil, çözümden kaçmak için yapıldığını bilir ve bu nedenle toplantıları zaman ve enerji kaybı olarak değerlendirirler. Daha ileri giderek toplantıların pireye deve yaptığına inanırlar.

Toplantı öncesi yapılması gerekenler:

1. Toplantıdan önce bir önceki tutanağı okuyun.
2. Toplantı gündemine hangi sorun ve konuları getireceğinizi bilerek giriniz.
3. Her toplantıya zamanında girin.
4. Gereken her şeyi yanınıza alın.
5. Toplantı zamanını yalnızca toplantıya ayarın (telefonları, özel görüşmeleri vb. kabul etmeyin)

Toplantıda yapılması gerekenler

1. Gündem maddelerini abartmadan olabildiğince kısa bir biçimde dile getirin.
2. Bir duygu ve düşünceniz varsa bunu açık ve dürüst bir biçimde dile getirin. Duygularınızı bastırmayınız.
3. Gündeme bağlı kalın. Başkalarının da böyle yapmasına yardımcı olun.
4. Anladığınız her şeyin açıklamasını yapın.
5. Etkin olarak katılın. Söyleyecek bir şeyiniz varsa söyleyin; size sorulmasını beklemeyin.
6. Grubun işbirliği için aşağıdaki yöntemin izlenmesinde dairenin.

a) Zamanında başlamak,
b) Gündemi belirlemek,
c) Konudan sapmak,
d) Sırayı bozmak,
e) Kayıt tutmak,
f) Önemli gündem maddelerini bir panoda duyurmak,
g) Karara varmak,
h) Toplantıyı zamanında bitirmek.

7. Konuşmak isteyenleri dinleyin, konuşmaktan çekinenleri de yüreklendirin.
8. Herkesi dikkatle dinleyin. İyi anlaşmalarına yardım etmek için etkin dinleme yapın.
9. Yaratıcı çözümler bulmaya çalışın.
10. Grubu bölecek alaya alma, şaka yapma gibi iletişim engellerinden kaçının.
11. Alınan kararları not edin.
12. Kendinize sürekli şu soruları sorun,

a) Grubun gereksinimi nedir?
b) Nasıl yardım edebilirim?
c) Şu an bu sorunun çözülmesine ne yardım edebilir?
d) Grubun daha etkili çalışmasına yardım edebilecek ne tür katkılarım olabilir?

Toplantı sonrası yapılması gerekenler

1. Kararları uygulayın.
2. Karaları ve çözümleri toplantıya katılmayanlara da aktarın.
3. Toplantıda yaşanan olayları ve bir üyeyi olumsuz bir biçimde etkileyecek konuşmaları gizli tutun.4. Toplantıdan sonra alınan bir kararla ilgili olarak yakınmayın. Eğer o konuda başka bir düşünceniz var ise bir sonraki toplantıda dile getirin.

ÖZEL BÖLÜM = EVDEKİ SORUNLARLA NASIL BAŞEDİLİR

(öğretmen-öğrenci-veli ilişkisi)

Ana-babaların gözünde öğretmenlerin çocukların öteki ana-babalarıdır, öğretmenlerin gözünde de ana-babalar çocukların öteki öğretmenleridir.

Eğitim doğumla başlar, ölüme kadar devam eder, ana-babalar, bebeklere bir şeyler öğrensin diye özgürlük tanırken bebekler yürümeye, konuşmaya başlayınca "eğitmeye" ve "ders vermeye" başlarlar. Ödül ve ceza vererek onları zorlarlar.

On iki iletişim engelinin tümünü kullanırlar. Ana-babaların görevi çocuklara öğrenmeleri için sadece "izin" vermektedir. En iyi öğretmenler bu öğretme sürecinde sessiz ortaklar gibidir.

Çocukların dinleyerek değil, yaparak öğrenebilmesi için ev ortamını zenginleştirirler.

Ana-babalar genellikle çocuklar tarafından "işe alınmadan" onlara bir şey öğretmeye kalkışırlar. Aslında "ustalık" çocuğa kendisini yetersiz hissettirdiği için öğretmeye engeldir.

Ailenin en önemli görevlerinden biri çocukların güvenli bir "liman", kabul ortamı, dış dünyada incindiklerinde, belki de başları derde girdiğinde barınabilecekleri bir "sığınak" sağlanmaktır.

Çocukların okuldaki sorunlarına yardımcı olmanın yolu da, çocukların sorunlarını üslenmesine izin vermektir. Ana-baba çocuğun sorununu kendi sorunu olarak algılamalıdır, kendilerini ondan ayrı tutabilmelidir. Fakat bu zordur, çünkü çocuk anne-babanın "canlarının bir parçası" dır.

Ana-babalar ben-iletileri, etkin dinleme ve yöntem 3'ü kullanarak öğretmenleri etkileyebilirler.

Çocuğun okulu hakkında ipuçlarını; oradaki insanlar arasındaki ilişkilerin niteliğini verir. Eğer okulda yöntem 1 kullanılıyor, çocuklar yıkıcı sen-dilinin hedefi oluyorsa merdivenlerin halı ile döşenmiş olması, bilgisayarlarla donatılmış olması bir şey ifade etmez.

KAYNAK

Yazar : R. Thomas GORDON
Yayınevi : Sistem Yayıncılık
Baskı : İstanbul / 1993 / 238 syf.
Bilim Grubu : Eğitim
Türü : Tercüme